

HAYVAN VE SU ÜRÜNLERİ GENETİK KAYNAKLARININ TESCİLİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Hayvan genetik kaynakları ile su ürünleri genetik kaynaklarının korunması, ıslahı, erişim ve yarar paylaşımı, sürdürülebilir kullanımı çalışmalarına esas teşkil edecek genetik materyalin ulusal ve uluslararası alanda bilinirliğinin ortaya konulması ve kayıt altına alınması için tesciline ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; Türkiye hayvan ve su ürünleri genetik kaynaklarına ait tür, alt tür, yerli ırk, varyete, ekotip, suş, tip, yöresel tip, hat ve toplulukları ile yeni geliştirilen ırk, tip, hat, ekotip, varyete, hibritlerin tesciline ilişkin usul ve esasları ve bunlarla ilgili sınai mülkiyet haklarını kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 11/06/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 10 uncu maddesi ile 21/12/1967 tarihli ve 969 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Merkez ve Taşra Kuruluşlarına Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesine, 18/04/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanunun 10 uncu maddesi ve 22/12/2016 tarih ve 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Alt komiteler: Hayvan genetik kaynakları ve su ürünleri genetik kaynakları için oluşturulan tescil alt komitelerini,
- b) Araştırma enstitüsü: Bakanlığa bağlı araştırma enstitülerini,
- c) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,
- ç) Çalışma grupları: Hayvan ve su ürünleri genetik kaynaklarında türler için oluşturulan tescil çalışma gruplarını,
- d) Danışman: Tescil edilecek HGK ve SÜGK ile ilgili olarak alt komiteye başkanlık, Genel Müdürlük ve Komiteye danışmanlık yapan, görevli olduğu genetik kaynak ile ilgili uzmanı,
- e) Ekotip: Sınırlı bir alanda mevcut çevresel koşullara, doğal seleksiyon ve yetiştirici tercihleri sonucunda uyum sağlamış ve bu nedenle türünün diğer bireylerinden fizyolojik veya morfolojik farklılıklara sahip olmuş hayvan ve su ürünleri topluluklarını,
- f) Genel Müdürlük: Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğünü,
- g) Hat: Bir ırk içinde akrabalı yetiştirme ile elde edilen veya doğal koşullarda yöresel izolasyon nedeniyle akrabalık derecesi artmış ve bu nedenle genotipik benzerlikleri yüksek olan hayvanların oluşturduğu grubu,
- ğ) Hayvan genetik kaynakları (HGK): Türkiye’de yetiştiriciliği yapılan evcil hayvan türleri ile gıda ve tarımsal amaçlı kullanılan hayvanlara ait; ırk, tip, hat, ekotip ve toplulukları,
- h) Hibrit: Melezleme sonucu elde edilebilen, fakat sahip oldukları bu nitelikleri döllerine aktaramayan, özgün niteliklere sahip genotipleri,
- ı) ırk: Bir türün içerisinde yer alan, yetiştiricilik uygulamaları ve yetiştirilme ortamının etkisiyle ayırıcı ortak özelliklere sahip olmuş ve bu özelliklerini döllerine geçirebilen hayvan gruplarını,
- i) Komite: Hayvan ve su ürünleri genetik kaynakları tescil komitesini,

j) Melezleme: İki veya daha fazla ırk, tür veya hattan hayvanlar veya su ürünleri canlılarının çiftleştirilmesi ile bu ırk, tür ve hatların genotiplerini çeşitli oranlarda taşıyan (hibrit ırk, tür veya hatların) hayvan veya su ürünleri canlılarının elde edilmesini,

k) Milli tescil listeleri: Komite tarafından tesciline karar verilerek Resmî Gazete’de yayımlanan HGK ve SÜGK’nın yer aldığı listeyi,

l) Ön tescil: Haklarında yeterli tanımlayıcı bilgi elde edilinceye kadar, HGK ve SÜGK’nın alt komiteler tarafından isim, yetiştirme bölgesi ve bilinen genel özelliklerinin kayda alınarak, Genel Müdürlükçe onaylanmasını,

m) Ön tescil listesi: HGK ve SÜGK’ların alt komite tarafından uygun görülenlerin ön tesciline karar verilmesi ile kayda alınan ve Genel Müdürlükçe onaylanarak Bakanlık internet sayfasında yayımlanan ve iki yılda bir güncellenen listeyi,

n) Referans: Tescil başvurusundaki bilgileri doğrulamak amacıyla başvuruya eklenmesi gereken belgeleri,

o) Sekretarya: Genel Müdürlük bünyesinde ilgili Daire Başkanlığında HGK ve SÜGK’nın tescili ile ilgili iş ve işlemlerden sorumlu birimleri,

ö) Sınai mülkiyet hakkı: Türkiye yerli ve yeni geliştirilen HGK ve SÜGK’nın adına tescil olunduğu gerçek veya tüzel kişilere sağlanan ticari hakları,

p) Su ürünleri genetik kaynakları (SÜGK); Deniz, kıyı veya iç sularda bulunan veya su ürünleri yetiştiriciliğinde kullanılan balıklar, siklostomlar, decapodlar, yumuşakçalar, deniz memelileri, su bitkileri ve suda yaşayan diğer tüm genetik kaynaklarını,

r) Tescil: Fenotipik ve genotipik olarak özgün niteliklere sahip, bu özellikleri bakımından bir örnek olduğu ve bunları döllerine geçirebildiği bilimsel olarak tespit edilmiş HGK ve SÜGK’nın Komite tarafından kabul edilerek Resmî Gazete’de yayımlanması ile resmiyet kazanan işlemi,

s) Tip: Bir ırk içinde bazı özellikler bakımından farklılaşmış veya melezleme ile elde edilmiş ve özelliklerini döllerine aktaran hayvan gruplarını,

ş) Tür: Yapısal ve işlevsel özellikleri birbirine benzeyen, aynı çevresel koşullara benzer tepki gösteren, aralarında çiftleştiklerinde döl verimli döller veren, organizmaları,

t) Varyete: En az bir morfolojik özellik bakımından türden ayrılan, türün yayılış alanı içerisinde küçük veya büyük gruplar halinde bulunan toplulukları,

u) Yerli ırk: Bulunduğu bölgede çok uzun bir zaman dilimi boyunca yetiştirilme sonucu ortaya çıkmış, yetiştirme bölgesinin koşullarına adapte olmuş, bu özelliklerini döl verimli döllerine aktaran, aynı türden ve bir örnek hayvan gruplarını,

ü) Yöresel tip: Bir ırk içinde yöresel şartlar etkisiyle bazı özellikler bakımından farklılaşmış ve bu özelliklerini döllerine aktarabilen hayvan gruplarını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Komite, Alt Komite ve Çalışma Gruplarına İlişkin Hükümler, Sekretaryanın Görevleri

Komitenin kuruluşu

MADDE 5 – (1) Komite, HGK ve SÜGK oturumları ayrı ayrı olmak üzere Bakanlık Müsteşar Yardımcısı başkanlığında ve aşağıda belirtilen kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşur;

a) Bakanlığın ilgili birimlerinden altı temsilci,

1) Genel Müdürlükten; Genel Müdür, ilgili Genel Müdür Yardımcısı, Hayvancılık ve Su Ürünleri Araştırmaları Dairesi Başkanı,

2) Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünden ilgili Genel Müdür Yardımcısı,

3) Hayvancılık Genel Müdürü (HGK oturumu için), Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürü (SÜGK oturumu için),

4) İlgili araştırma enstitüsü müdürü,

- b) Türk Patent Enstitüsünden bir temsilci,
- c) Türk Standartları Enstitüsünden bir temsilci,
- ç) İlgili meslek ve sivil toplum kuruluşlarından dörder temsilci,
- d) Üniversitelerden (Ziraat, veteriner, su ürünleri, deniz bilimleri ve fen fakültelerinin ilgili bölümlerinden) beş temsilci,

Komitenin çalışma esasları

MADDE 6 – (1) Komitenin çalışma esasları aşağıda belirtilmiştir;

- a) Komite, Mayıs ayında olağan, Bakanlığın daveti veya en az altı Komite üyesinin talebi üzerine olağanüstü olarak toplanır,
- b) Komite, toplam üye sayısının en az 2/3'ü ile toplanır,
- c) Kararlar, toplantıya katılan üyelerin 2/3 çoğunluğu ile alınır.
- ç) Komite toplantıları HGK ve SÜGK olmak üzere ilgili üyelerin katılımıyla farklı iki oturum şeklinde gerçekleştirilir.

Komitenin görevleri

MADDE 7 – (1) Tescile ilişkin her türlü iş ve işlemleri yapmak veya yaptırmak ile görevlidir.

Alt komitelerin kuruluşu

MADDE 8 – (1) HGK ve SÜGK tür ve grupları için, Genel Müdürlük oluruyla görevlendirilen bir danışman ve konusunda uzman en az iki üyeden oluşur,

Alt komitelerin çalışma esasları

MADDE 9 – (1) Alt komiteler, danışman başkanlığında alt komite üye/üyeleri ve Sekreteryanın katılımıyla gerekli görülen durumlarda toplanır.

(2) Alt komitenin çalışma takvimi, alt komite toplantısı öncesinde, alt komite danışmanı ve Sekreterya tarafından oluşturulur.

Alt komitelerin görevleri

MADDE 10 – (1) Alt komitelerin görevleri aşağıda belirtilmiştir;

- a) Komitenin verdiği görevleri yapmak ve sonuçlarını sunmak,
- b) Gerekğinde Sekreterya ile birlikte, tescil edilecek HGK ve SÜGK ile ilgili çalışma gruplarını oluşturmak,
- c) Çalışma gruplarının hazırladığı tescile esas formları incelemek, bilgileri kontrol etmek, eksik verileri tamamlamak veya tamamlanmasını sağlamak ve Komiteye sunulacak şekilde düzenlemek,
- ç) Çalışma gruplarının çalışma ilkelerinin belirlenmesinde Sekreterya'ya yardımcı olmak.

Çalışma gruplarının kuruluşu

MADDE 11 – (1) Çalışma grupları; araştırma enstitülerinde görevli, konu ile ilgili en az iki araştırmacı üyeden oluşmak üzere Genel Müdürlük oluru ile oluşturulur.

Çalışma gruplarının çalışma esasları

MADDE 12 – (1) Genel Müdürlükçe görevlendirilen Çalışma Grubu üyeleri Sekreterya ile birlikte çalışır.

Çalışma gruplarının görevleri

MADDE 13 – (1) Alt komite ve Sekreterya tarafından verilen görevleri yapar ve sonuçlarını ilgili alt komiteye sunar.

(2) Tescil edilecek HGK ve SÜGK ile ilgili yayımlanmış kaynakları belirler, temin eder ve ilgili tescil formunu doldurur.

(3) Görevlendirildiği HGK ve SÜGK ile ilgili kaynakların arşivini araştırma enstitüsünde oluşturur, yapılan yeni araştırmaları takip eder, arşivi günceller ve bu kaynakların elektronik ortamda birer örneğini Sekreteryaya gönderir.

Sekreteryanın Görevleri

MADDE 14 – (1) Sekreteryanın görevleri aşağıda belirtilmiştir;

- a) Tescil ile ilgili her türlü iş ve işlemleri yapmak,
- b) Komite, alt komiteler ve çalışma gruplarının eşgüdümünü sağlamak ve toplantıları düzenlemek,
- c) Alt komiteleri ve çalışma gruplarını oluşturmak,
- ç) Çalışma gruplarının çalışma talimatını alt komite ile birlikte oluşturmak,
- d) Komitenin toplantı gündemini ve tescili talep edilen genotiple ilgili bilgi ve belgeleri olağan toplantılarda toplantı tarihinden en az otuz gün, olağanüstü toplantılarda ise en az on beş gün önceden üyelere göndermek,
- e) Gerektiğinde tescil talebinde bulunan gerçek veya tüzel kişileri ilgili toplantıya davet etmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tescil Uygulama Esasları

Tescil başvurusu ve inceleme

MADDE 15 – (1) Tescil başvuru koşulları aşağıda belirtilmiştir.

a) Mevcut HGK ve SÜGK'nın tescili Bakanlık adına yapılır, gerçek ve tüzel kişiler ise kendi adlarına sadece yeni geliştirilenler için ve geliştirdiklerini belgelemeleri durumunda başvuruda bulunabilirler.

b) Yeni geliştirilen HGK ve SÜGK'nın tescili için gerçek ve tüzel kişiler, her birinden ikişer adet olmak üzere bilimsel belge, makale ve genotipi geliştiren tarafından onaylanmış veya yayımlanmış referansı ile Genel Müdürlük internet sayfasında yer alan tescil talep formlarını doldurmuş olarak Genel Müdürlüğe ibraz eder. Belgelerin tesliminden sonra inceleme süreci aşağıdaki sıraya göre gerçekleştirilir.

1) Sekretarya ön inceleme yapar, başvuru yapan gerçek veya tüzel kişilerden, varsa eksik bilgi ve belgelerin tamamlanmasını talep eder ve eksiksiz tescil başvurularını Alt Komiteye sunar.

2) Alt komite, beyan edilen bilgileri ve referansı inceler, varsa başvuruya ilişkin eksik bilgilerin tamamlanması için gerekli koşulları belirler. Gerekli gördüğünde bilgilerin doğruluğunu test eder veya ettirir. Tescil başvurusunun incelenmesi ve testler nedeniyle doğacak masraflar, başvuru sahibince karşılanacak olup Genel Müdürlük tarafından belirlenecek ücret ilgili araştırma enstitüsü müdürlüğü döner sermaye işletmesine yatırılır.

3) Tescil sürecinde, geliştirilen tip, hat, ekotip ve hibritlere ilişkin pedigrili yetiştiricilik uygulamalarının ve beyan edilen bilgilerin doğruluğu, tescili izleyen süreçte yetiştiriciliğin uygun şekilde sürdürülmesi ve tescili yapılmış genotipin devamlılığı Komitenin yetkilendirdiği hayvan/su ürünleri ıslahı konusunda uzman kişi veya kuruluşlarca denetlenebilir.

4) Alt komite, tescil başvurusu ile ilgili olarak hazırladığı raporu Komiteye sunar.

5) Tescil komitesi tarafından tesciline karar verilen genetik kaynak, Resmi Gazete'de yayımlanmadan önce Genel Müdürlük internet sayfasında bir ay süreyle askıya çıkarılır.

6) Tescil kararına itirazlar, gerekçesiyle birlikte askı süresi içerisinde Genel Müdürlüğe yapılır. Askı süresi içerisinde itiraz olmaması durumunda tescil kararı milli tescil listesine kaydedilmek üzere Resmi Gazete'de yayımlanır.

7) İtirazın incelenme sürecindeki masrafların karşılığı olarak (Bakanlık) Genel Müdürlükçe belirlenecek ücret, itiraz sahibi tarafından başvuru sırasında ilgili araştırma enstitüsü müdürlüğü döner sermaye işletmesine yatırılır.

8) Gerekçeli itiraz, ilgili alt komite tarafından incelenir.

9) İtiraz ve gerekçeler tescil başvuru sahibine iletilir. Tescil başvuru sahibi iki ay içerisinde itiraz ile ilgili savunma ve görüşlerini veya bu hakkını kullanmayacağını Genel Müdürlüğe yazı ile bildirir. İki ay içerisinde savunma yapılmazsa tescil iptal edilir.

10) Alt komite tarafından hazırlanacak itirazla ilgili rapor, savunma için verilen sürenin bitiminden sonra en geç üç ay içerisinde veya türün ve inceleme konusunun gereği

olarak üç aydan daha fazla süre gerektiğinde, incelemeyi yürüten uzmanlarca talep edilen ve HGK/SÜGK çalışma grubu tarafından kabul edilmiş olan ek süre sonunda Komiteye sunulur.

11) Alt komitenin itirazla ilgili raporunun görüşülmesi Komitenin izleyen ilk toplantısında gündeme alınır. Tescil başvuru sahibi ve itiraz sahibi, iddialar ve savunmalar alınmak üzere Komite toplantısına davet edilir. Bu aşamada Komite tarafından alınacak karar kesin olup, tescile aynı veya benzer gerekçelerle itiraz edilemez.

12) Komitenin nihai kararı milli tescil listesine kaydedilmek üzere Resmi Gazete'ye gönderilir.

Ön tescil ve milli tescil listesi

MADDE 16 – (1) Tescile yeterli tanımlayıcı bilgi olmaması halinde HGK ve SÜGK'nın ön tescili yapılır. Tescil işlemlerinde yer alan birimler ve tanımlanan yöntemle ön tescil işlemleri gerçekleştirilir, ön tescil listesine kaydedilir. Ön tescili yapılan HGK ve SÜGK'nın hakkında yeterli tanımlayıcı bilgi oluşması durumunda tescili yapılır.

(2) Tescili yapılan HGK ve SÜGK Resmî Gazete'de yayımlandıktan sonra milli tescil listesine kaydedilir.

Sınai mülkiyet hakları

MADDE 17 – (1) Adına tescil edilen HGK ve SÜGK için hak sahipleri sınai mülkiyet hakları, tescilden sonra kazanılır.

(2) Sınai mülkiyet haklarının korunmasında; ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

(3) Mevcut yerli HGK ve SÜGK'nın sınai mülkiyet hakkı, devlet adına Bakanlığa aittir.

(4) HGK ve SÜGK'nın her türlü ticari üretim ve satış hakları tescil sahibine aittir. Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamındaki çiftçi istisnası dışında tescil sahibinin yazılı izni olmaksızın başkaları tarafından ticari amaçlı üretilip satılması yasaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 18 – (1) 22/12/2011 tarihli ve 28150 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Evcil Hayvan Genetik Kaynaklarının Tesciline İlişkin Yönetmelik ve 18/08/2012 tarih ve 28388 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Su Ürünleri Genetik Kaynaklarının Tesciline İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.